

Gwasanaeth Democraidd
Democratic Service
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod / Meeting

CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG ADDYSG GREFYDDOL
STANDING ADVISORY COUNCIL ON RELIGIOUS EDUCATION

Dyddiad ac Amser / Date and Time

2.00 p.m. DYDD IAU, 13 MEHEFIN 2013

2.00 p.m. THURSDAY, 13 JUNE 2013

Lleoliad / Location

Siambr Dafydd Orwig

Swyddfeydd y Cyngor

Stryd y Jêl

CAERNARFON

Pwynt Cyswllt / Contact Point

GLYNDA O'BRIEN

01341 424 301

Dosbarthwyd: 05.06.13

**CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG ADDYSG GREFYDDOL
STANDING ADVISORY COUNCIL ON RELIGIOUS EDUCATION**

AELODAETH / MEMBERSHIP (7)

Plaid Cymru (3)

Y Cynghorwyr/Councillors

Huw Edwards

Selwyn Griffiths

Gareth Thomas

Annibynnol / Independent (2)

Y Cynghorwyr / Councillors

Tom Ellis

Jean Forsyth

Llais Gwynedd (2)

John Brynmor Hughes

Louise Hughes

Aelodau Ex-officio/Ex-officio Members –

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor/Chairman and Vice-Chairman of the Council –
Y Cynghorwyr / Councillors Huw Edwards a / and Dewi Owen

Cristnogion a Chrefyddau Eraill / Christians and Other Religions

Yr Eglwys Fethodistaidd / Methodist Church - Mr Wyn Myles Meredith
Undeb Bedyddwyr Cymru / Union of Welsh Baptists - Mrs Ruth Davies
Eglwys Bresbyteraidd Cymru / Presbyterian Church of Wales - Parch. / Rev. Deian Evans
Yr Eglwys yng Nghymru / Church in Wales - Parch. / Rev. Robert Townsend
Yr Annibynnwyr / The Independents – Mr Cynrig Hughes
Yr Eglwys Gatholig / Catholic Church - Mrs Eirian Bradley Roberts

Athrawon / Teachers

ASCL - Mrs Alwen Watkin
UCAC - Mr Noel Dyer
NAS/UWT - Mrs Miriam Angharad Amlyn
NUT - Mr Euron Hughes
ATL - Disgwyl enwebiad / Awaiting Nomination
NAHT - Mrs Lisabeth Roberts

Aelodau Cyfetholedig / Co-opted Members

Mr Rheinallt Thomas
Mr Gwyn Rhydderch
Y Parch. Aled Davies

R H A G L E N

1. **Gweddi**

2. **Ethol Cadeirydd**

I ethol Cadeirydd am y flwyddyn 2013/14.

3. **Ethol Is-gadeirydd**

I ethol Is-gadeirydd am y flwyddyn 2013/14.

4. **Ymddiheuriadau**

I dderbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

5. **Datgan Cysylltiad Personol**

Derbyn unrhyw gysylltiad personol

6. **Materion Brys**

I nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y Cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

7. **Cofnodion**

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion y cyfarfod o CYSAG a gynhaliwyd ar ddydd Mercher, 20 Chwefror 2013.

(Copi'n amgaaedig - Papur Gwyn)

8. **Hunan Arfarniadau Ysgolion**

I gyflwyno crynodeb o Hunan Arfarniad yr ysgolion canlynol:

- (i) Ysgol Bethel
- (ii) Ysgol Nebo
- (iii) Ysgol Penybryn, Bethesda

(Copi'n amgaaedig - Gwyrdd)

9. **Cymdeithas CYSAGau Cymru**

(a) I dderbyn cofnodion drafft cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 22 Mawrth 2013 yng Nghasnewydd.

(Copi'n amgaaedig - Papur Hufen)

(b) I nodi bod cyfarfod nesaf y Gymdeithas uchod i'w gynnal ar 19 Mehefin 2013 yn Siambr Dafydd Orwig, Caernarfon.

(c) I drafod enwebiadau i Bwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru.

(Copi'n amgaaedig – Papur pinc)

C.Y.S.A.G. - CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL 20/02/13

Yn Bresennol:

Y Cynghorydd E. Selwyn Griffiths - Cadeirydd
Y Cynghorydd Gareth Thomas – Is-gadeirydd

Aelodau Cyngor Gwynedd : Y Cynghorwyr Tom Ellis, Huw Edwards, Jean Forsyth, Louise Hughes

Cristnogion a chrefyddau eraill: Mr Wyn Myles Meredith (Yr Eglwys Fethodistaidd), Mr Cynrig Hughes (Yr Annibynwyr), Eirian Bradley Roberts, (Yr Eglwys Gatholig) a'r Parchedig Robert Townsend (Yr Eglwys yng Nghymru).

Aelod Cyfetholedig: Mr Rheinalt Thomas

Athrawon: Mrs Alwen Watkins (ASCL), Mr Noel Dyer, (UCAC), a Mrs Miriam Amlyn (NAS/UWT)

Swyddogion: Mr Ken Robinson (Swyddog Addysg Cynorthwyol a Chlerc CYSAG), Miss Bethan James (Ymgynghorydd Dyniaethau), ac Ioan Hughes, (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu)

Ymddiheuriadau: Y Cyng. John Brynmor Hughes, Parchedig Deian Evans (Eglwys Bresbyteraidd Cymru), Mrs Ruth Davies (Undeb Bedyddwyr Cymru).

1. GWEDDI

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan Mr Noel Dyer.

2. DIOLCH

Diolchodd y Cadeirydd i'r Is-gadeirydd am ei barodrwydd i gadeirio'r cyfarfod diwethaf ar 24 Hydref, 2012 pan oedd ef yn absennol oherwydd gwaeledd.

Estynnodd y Cadeirydd groeso i'r Cynghorydd Huw Edwards a oedd wedi dioddef cyfnod o waeledd.

Diolchodd y Cadeirydd i bawb am y gefnogaeth a dderbyniodd pan oedd yn mynd drwy gyfnod o waeledd a nododd fod hyn yn tanlinellu gwerth cyfeillgarwch.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 24 Hydref, 2012 fel rhai cywir.

5. HUNAN ARFARNIADAU YSGOLION

Tywysodd y Swyddog Addysg Cynorthwyol a Chlerc CYSAG yr Aelodau drwy'r hunan arfarniadau isod gan nodi bod 7 ysgol wedi ymateb i'w gais i gyflwyno hunan arfarniadau yn dilyn arolygiadau diweddar.

i) Ysgol Abercaseg

Ysgol Babanod ym Methesda yw'r ysgol uchod a nodwyd ei bod wedi derbyn arolygiad rhagorol. Cyfeiriwyd yn benodol at y ffaith bod yr ysgol wedi derbyn 'rhagorol' yng nghyswllt pob Cwestiwn Allweddol.

Nodwyd bod y safon yma yn eithaf unigryw, ac ychwanegodd y swyddog bod y Prif Arolygydd wedi datgan fod hon yn un o'r ysgolion gorau iddo ei harolygu erioed.

Mewn perthynas â Chwestiwn Allweddol 1, nodwyd bod datblygiad ysbrydol, personol, cymdeithasol a moesol yn rhagorol.

O safbwynt Addoli ar y Cyd, nodwyd bod yr ysgol yn rhoi gwasanaeth rhagorol ar gyfer y disgyblion.

Ychwanegodd y swyddog bod yr Awdurdod yn hynod falch o lwyddiant yr ysgol. Yn ogystal, 'roedd Estyn yn falch o'r safonau, ac yn sgil hyn gwahoddwyd yr ysgol i gynnig 3 astudiaeth achos gaiff eu defnyddio gan Awdurdodau ac mewn ysgolion eraill ym mhob rhan o Gymru.

Esboniodd yr Ymgynghorydd Dyniaethau bod gofynion Addysg Grefyddol yn wahanol ar gyfer plant yn y cyfnod sylfaen a'i fod yn cael ei adnabod fel 'Pobl Cwestiynau a Chredoau.'

Pwysleisiodd aelodau eu bod yn falch o glywed am ganlyniadau neilltuol yr ysgol.

ii) Ysgol Abererch

Ysgol fechan wledig yw'r ysgol uchod gyda Phennaeth gweddol ddibrofiad yno.

Mewn perthynas â Chwestiwn Allweddol 1, 'roedd y Pennaeth yn nodi y byddai cael artefactau go iawn, (yn hytrach na lluniau) yn cyfoethogi'r dysgu ac yn debygol o wneud y disgyblion gofio yn well.

Nodwyd bod y Pennaeth wedi penderfynu cyflogi athrawes sydd â phrofiad helaeth o ddysgu a chydlynu Addysg Grefyddol a nodwyd bod hyn yn gryfder.

iii) Ysgol Borth-y-gest

Nodwyd mai un o gryfderau'r ysgol uchod yn ystod yr adolygiad oedd gwaith i gyfoethogi profiad plant drwy gyfuniad o waith da ar ac oddi ar y safle drwy ymweliadau amrywiol a gweithgareddau allgyrsiol.

Ymhellach, 'roedd y Pennaeth yn mynegi awydd i chwilio am gyfleoedd i addysgu Addysg Grefyddol yn drawsgwricwlaidd.

Nododd aelod bod sawl peth yn yr hunan arfarniad yn haeddu canmoliaeth uchel a bod y Pennaeth wedi bod yn ddiymhongar wrth roi 'da' yn hytrach na 'rhagorol.'

iv) Ysgol Felinwnda

Ysgol wledig iawn yw'r ysgol uchod gyda thua dau ddwsin o ddisgyblion yn ei mynychu. Nododd y Swyddog Addysg Cynorthwyol a Chlerc CYSAG bod y Prif Arolygydd wedi nodi bod agweddau lles yn gryfder yn yr ysgol.

O safbwynt Cwestiwn Allweddol 1, nodwyd bod canlyniadau holiaduron yn dangos bod plant yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol ac yn gwybod bod yna rywun i wrando ar eu problemau. Nododd y Swyddog Addysg Cynorthwyol a Chlerc CYSAG bod hyn yn adlewyrchiad o'r awyrgylch gartrefol oedd yn bodoli yn yr ysgol.

Cyfeiriodd yr Ymgynghorydd Dyniaethau at y ffaith bod y plant yn ymgynghoredd tuag at lefel 4 a 5 yn y maes Addysg Grefyddol erbyn diwedd Cyfnod Allweddol 2 gyda gweddiill y dosbarth yn gweithio ar lefelau sy'n cyd-fynd â'u datblygiad personol.

v) Ysgol Llandygai

Ysgol Eglwys yw'r ysgol uchod a chyfeiriwyd at yr hunan arfarniad trylwyr iawn. Nodwyd bod cyd addoli yn cael cryn sylw yn yr ysgol.

Nododd yr Ymgynghorydd Dyniaethau bod safonau da yn yr ysgol ond bod ymdrechion cyson yn cael eu gwneud yno i sicrhau gwelliant. Ychwanegodd bod enghreifftiau o waith o'r ysgol wedi cael eu defnyddio yn y gorffennol ar lefel cenedlaethol fel canllawiau Addysg Grefyddol Cyfnod Allweddol 2 y Llywodraeth.

Dywedodd cynrychiolydd yr Eglwys yng Nghymru bod gwaith yn cael ei wneud yn yr ysgol er mwyn darganfod os yw mynychu Ysgol Eglwys yn cael effaith cadarnhaol neu negyddol ar addysg y disgyblion.

Eisoes sefydlodd yr ysgol gysylltiad gyda Chanolfan y Santes Fair yn Abergwyngregyn sy'n arbenigo yn y maes yma. Yn sgil hyn, gwnaed rhai newidiadau yn yr ysgol ac yna dechreuwyd astudio effeithiau'r newidiadau yma.

Mynegodd yr aelod barodwydd i roi cyflwyniad ar gefndir a gwaith Ysgolion Eglwys pe byddai ei gyd-aelodau'n dymuno.

vi) Ysgol Foelgron

Nodwyd bod yr ysgol yn trefnu ymweliadau addysgol, sy'n cyfoethogi gwaith y disgyblion, nid yn unig i addoldai lleol ond hefyd i Ynys Enlli.

Ychwanegwyd bod yr elfen o gydweithio gydag ysgol arall yn elfen amlwg yn yr ysgol yma. Maent yn cydweithio hefo Ysgol Llanystumdwy, sydd hefyd yn Ysgol Eglwys. Mae'r cydweithrediad yma'n rhoi cyfle i'r athrawon Cyfnod Sylfaen i drafod amrywiol faterion gyda'r Ymgynghorydd Addysg Grefyddol.

Nododd y Cadeirydd, bod cryn bellter rhwng y ddwy ysgol a'i bod yn braf bod y cydweithrediad yn bodoli.

O safbwynt addoli ar y cyd, nodwyd bod awyrgylch ac ethos arbennig yn cael ei gynnal yn ystod gwasanaethau. Tynnwyd sylw penodol at y ffaith mai'r plant hynaf sy'n gyfrifol am hyn drwy chwarae cerddoriaeth addas i fynd i mewn ac allan o'r neuadd, estyn adnoddau perthnasol ac wynebu ffenestr liw perthnasol a sillf ffenestr gyda chroes, kannwyll a symbolau crefyddol eraill.

Nodwyd bod peth o waith yr ysgol wedi cael ei ddefnyddio yn y rhifynnau diweddaraf o Syniadau Addysg Grefyddol.

Cyfeiriwyd at y gwaith a wneir mewn ysgolion gan Gyfeillion Coleg y Bala.

vii) Ysgol Tudweiliog

Cyfeiriwyd at y sylwadau a wnaed yn adroddiad arolygiad Estyn, a gynhaliwyd ym mis Ionawr 2012, bod y disgyblion yn 'gwrtais ac yn dangos parch a gofal at oedolion ac at eu cyfoedion.'

O safbwynt Cwestiwn Allweddol 2, nodwyd bod yr addysgu yn gyson dda ar draws yr ysgol.

PENDERFYNWYD:

a) Derbyn a nodi cynnwys yr arolygiadau a'r hunan arfarniadau a gofyn, yn unol â'r drefn, i'r Swyddog Addysg Cynorthwyol, anfon llythyr at yr ysgolion uchod yn eu llongyfarch am eu llwyddiant a nodi gwerthfawrogiad CYSAG o'r ymdrechion a wneir gan yr ysgolion i gyrraedd y graddau.

b) Bod cyflwyniad yn cael ei roi gan y Parch Robert Townsend, (cynrychiolydd yr Eglwys yng Nghymru), mewn cyfarfod o'r pwyllgor hwn yn y dyfodol, ar gefndir a gwaith Ysgolion Eglwys

6. YMATEB AC ARWEINIAD CYSAG

6a. Cyflwynwyd adroddiad gan yr Ymgynghorydd Dyniaethau yn nodi bod ei thymor yn y swydd gyda 'Cynnal' yn dod i ben ar 31 Mawrth, 2013. Yn sgil y newidiadau bydd yn gweithio fel rhan o wasanaeth newydd ar draws gogledd Cymru. Er hyn, nid oedd yn rhagweld y bydd y cysylltiad rhyngddi a CYSAG Gwynedd yn cael ei dorri yn gyfan gwbl er y bydd yn cyflwyno gwybodaeth wahanol am safonau Addysg Grefyddol yn yr ysgolion.

Cyfeiriodd yr Ymgynghorydd Dyniaethau at amrywiol gyrsiau a gynhaliwyd yn ddiweddar a thynnodd sylw at y prif bwyntiau canlynol:

- bod Addysg Grefyddol wedi cael sylw mewn cwrs a gynhaliwyd ar gyfer y sector gynradd cyn y Nadolig;
- bod cwrs dwys pum niwrnod ar y Dyniaethau a drefnwyd ar gyfer criw bychan o athrawon cyfnod Sylfaen a Chyfnod Allweddol 2 yn dirwyn i ben;
- heddwch oedd thema'r cwrs uchod, a defnyddiwyd peth o'r hyn a welwyd mewn hunan arfarniad rhai ysgolion fel rhan o'r gwaith Addysg Grefyddol.
- bydd y rhai sy'n mynychu'r cwrs yn paratoi aseiniad ar y Dyniaethau cyn rhannu gwaith ei gilydd;
- bod cyrsiau wedi eu cynnal ar gyfer athrawon ysgolion uwchradd sy'n addysgu cyrsiau TGAU gydag arweiniad yn cael ei roi gan arholwyr TGAU;
- bod sesiwn wedi ei gynnal ar gyfer athrawon ysgolion uwchradd pryd y rhoddwyd sylw penodol i safonau'r pwnc a'r cyfleoedd sydd ar gyfer cyrraedd lefel llythrennedd cadarn;
- bod cwrs, dan yr enw 'Darllen Data', wedi ei gynnal i'r rhai sy'n addysgu'r Dyniaethau yn y Sector Uwchradd. Fel rhan o'r cwrs, defnyddiwyd unrhyw beth oedd yn ymwneud â rhif fel ffynhonnell anghrefyddol o fewn cyd-destun Addysg Grefyddol.

6b Cyfeiriodd yr Ymgynghorydd Dyniaethau at yr HMS a gynhaliwyd gan Gymdeithas CYSAGau Cymru ar gyfer athrawon Cyfnod Allweddol 3.

Ymhelaethodd ar gyfres o sesiynau hyfforddi a drefnwyd gan Gymdeithas CYSAGau Cymru. Talwyd ffioedd y darparwyr gan Gymdeithas CYSAGau Cymru, a chafwyd cefnogaeth ariannol bellach gan Awdurdodau Lleol mewn perthyna â threfnu lleoliad ar

gyfer yr hyfforddiant a darparu lluniaeth. Diolchodd yr Ymgynghorydd Dyniaethau am y gefnogaeth a gafwyd.

Trwy gyflwyniad 'power point' adroddodd yn llawn ar werth yr hyfforddiant gan roddi sylw penodol i'r trafodaethau a gynhaliwyd parthed yr ymateb i adroddiad Prif Gymedrolwr Asesiadau Athrawon ac awydd athrawon roi ystyriaeth i'r tasgau sy'n cael eu gosod. Ymhellach 'roedd yr athrawon wedi cael cyfle i drafod cwestiynau sylfaenol a heriol allai fod yn rhan o wersi Addysg Grefyddol. Yn ogystal, rhoddwyd sylw i'r gwahaniaeth rhwng y cwestiynau eithaf yma a chwestiynau crefyddol. Ymhellach rhoddwyd sylw i gwestiynau yn ymwneud â'r cyflwr dynol.

Cadarnhawyd bod ymateb ysgolion Gwynedd wedi bod yn gadarnhaol iawn gyda'r presenoldeb yn galonogol.

6c. Rhoddwyd sylw i'r goblygiadau diwedd gwasanaeth ymgynghorol CYNNAL a sut y gall CYSAG gyflawni ei ddyletswyddau yn y dyfodol.

Cyfeiriwyd at ddyletswyddau'r gwasanaeth newydd ond nodwyd na dderbyniwyd swydd ddisgrifiadau llawn hyd yma.

O ran CYSAG Gwynedd, mynegwyd peth pryder gan yr Ymgynghorydd Dyniaethau o safbwynt dulliau a ellid eu defnyddio er mwyn monitro safonau Addysg Grefyddol mewn ysgolion.

Yn sgil y newidiadau, cyfeiriodd y Cadeirydd at waith neilltuol yr Ymgynghorydd Dyniaethau gydol y blynyddoedd. Ychwanegodd ei bod yn edmygu ac yn gwerthfawrogi'r arweiniad a gafwyd ganddi.

Pwysleisiodd ymhellach bod gwerth neilltuol i'r gefnogaeth a gafwyd ac nid oedd am weld hyn yn lleihau.

Ategwyd y gwerthfawrogiad gan sawl aelod a mynegwyd pryder y bydd y newidiadau'n golygu y bydd y ddarpariaeth yn llawer tlotach. Dymunwyd yn dda i'r Ymgynghorydd Dyniaethau yn ei swydd newydd.

7. AROLWG CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU o GYSAGAU Cymru – Mehefin 2012

a) Cyflwynwyd adroddiad ar arolwg Cymdeithas CYSAGau Cymru o GYSAGau yng Nghymru.

b) Esboniwyd bod yr argymhellion i GYSAGau yng Nghymru yn rhoi sylw penodol i gynrychiolaeth. Golygai hyn y gellid ystyried a oedd y gynrychiolaeth ar CYSAG Gwynedd yn dderbyniol ac oedd angen ystyried unrhyw newid.

c) Nododd un o'r aelodau cyfetholedig, bod llawer o'r adroddiad yn llai perthnasol i Wynedd a Môn nag i ardaloedd eraill yng Nghymru oherwydd natur y gymdeithas. 'Roedd peth amheuan ganddo felly a oedd gwerth mewn penodi gweithgor i gyflwyno adborth i'r CYSAG ar oblygiadau'r adroddiad.

ch) Mewn ymateb, dywedodd cynrychiolydd yr Eglwys yng Nghymru nad oedd am weld yr adroddiad yn cael ei diystyru.

d) Ar bleidlais fwrw'r Cadeirydd, disgynnodd cynnig i benodi gweithgor i gyflwyno adborth i'r CYSAG ar oblygiadau'r adroddiad.

dd) Cyflwynwyd gwybodaeth parthed argymhellion a wnaed i Gymdeithas CYSAGau Cymru a chytunwyd y gellid rhoi ystyriaeth i'r amrywiol faterion drwy eu cynnwys ar raglen cyfarfodydd CYSAG Gwynedd.

9. CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU

a) Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod diwethaf o'r Gymdeithas a gynhaliwyd ar 23 Tachwedd, 2012 ym Merthyr Tudful.

b) Nododd yr Ymgynghorydd Dyniaethau fod Addysg Grefyddol yn y Sector Uwch wedi cael cryn sylw yn y cyfarfod.

c) Mewn ymateb i ymholiad, nodwyd mai cofnodion drafft oedd y rhain, ac y byddant yn cael eu darparu'n ddwyieithog wedi iddynt gael eu cymeradwyo.

ch) Cadarnhawyd y caiff cyfarfod y Gymdeithas ei gynnal yng Nghaernarfon ar 19 Mehefin, 2013 a galwyd am gefnogaeth frwd i'r achlysur.

d) Cyfeiriwyd at waith cynrychiolydd CYSAG Gwynedd, Mr Wyn Myles Meredith a'i barodwydd i fynychu cyfarfodydd y Gymdeithas yn rheolaidd.

PENDERFYNWYD :

a) Derbyn y wybodaeth

b) Enwebu Mr Wyn Myles Meredith, (yn ei absenoldeb) a'r Cynghorydd Louise Hughes i weithredu fel aelodau o Bwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru;

c) Enwebu Mr Wyn Myles Meredith, (yn ei absenoldeb), i weithredu fel Is-gadeirydd Cymdeithas CYSAGau Cymru, pe byddai'n fodlon i'w enw gael ei roi ymlaen.

10. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG GWYNEDD

Cyflwynwyd, er gwybodaeth, gopi terfynol o Adroddiad Blynyddol CYSAG Gwynedd 2011/12

Dechreuodd y cyfarfod am 2:00 pm a daeth i ben am 4.00 pm

CADEIRYDD

Rhesymeg

Rheolir Addysg Grefyddol yn lleol gan Gyngor Ymgynghorol Sefydlog ar gyfer Addysg Grefyddol (CYSAG). Mae'n cynnwys tri phwyllgor: cynrychiolwyr prif draddodiadau crefyddol yr ardal, cynrychiolwyr athrawon a chynrychiolwyr yr awdurdod lleol. Prif swyddogaeth CYSAG yw, 'cyngori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1)(a))

Cred CYSAG Gwynedd y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol gan obeithio y bydd y canllawiau sy'n dilyn yn galluogi penaethiaid i gefnogi CYSAG yn ei dyletswyddau.

Yn y gorffennol, mae CYSAG Gwynedd wedi monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- adolygu adroddiadau arolygu ESTYN;
- dadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- cael adroddiadau rheolaidd gan gynrychiolwyr y gwasanaeth ysgolion/ymgynghorol lleol;
- gwahodd athrawon a phenaethiaid i rannu enghreifftiau o arferion da gydag aelodau CYSAG.

Ni fydd Fframwaith Arolygu newydd ESTYN bellach yn cyfeirio'n benodol at Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae CYSAG Gwynedd felly yn awyddus i fanteisio ar y cyfundrefnau a'r arferion a ddefnyddir ar hyn o bryd gan benaethiaid ac athrawon wrth iddynt baratoi at y Fframwaith Arolygu newydd. Yng nghyfarfod CYSAG Gwynedd ar 13 Hydref 2010, penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau.

Gofynnir yn garedig i ysgolion cynradd ac uwchradd gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerc CYSAG Gwynedd yn ystod y flwyddyn pan fydd ESTYN yn arolygu'r ysgol.

Manylion cyswllt: (kenrobinson@gwynedd.gov.uk) 01286 679888

Enw (Clerc CYSAG): Ken Robinson.

Cyfeiriad: Swyddfa Addysg Ardal Arfon, Cyngor Gwynedd, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1SH.

Ers 2008, mae CYSAGau ar draws Cymru wedi mabwysiadu neu addasu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (APADGOS, 2008) fel eu maes llafur cytûn lleol. Mae aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol wedi croesawu'r cysondeb hwn ar draws Cymru gan eu bod wedi gallu cydweithio i baratoi canllawiau cyffredin i ysgolion a ChYSAGau. Mae amryw o GYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu cyfundrefn neu broses debyg i'r un a amlinellir yn y ddogfen hon.

Enw'r Ysgol: Ysgol Bethel

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion a chyfweliadau â disgyblion.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

- Mae safonau Addysg grefyddol yn gyffredinol dda ar draws yr ysgol.
- Mae awyrgylch hapus iawn, yn seiliedig ar barch yn yr ysgol ac mae hyn yn cyfrannu at fwyniant y disgyblion yn yr ysgol. Trwy lunio eu rheolau ar gyfer sicrhau bod yr ysgol yn lle hapus a diogel i bawb, dengys y disgyblion ddealltwriaeth gadarn iawn o ddisgwyliadau cymdeithasol
- Amlyga'r disgyblion agweddau cadarnhaol iawn tuag at y pwnc; mae bron bob disgybl yn dangos lefel uchel o ddiddordeb yn y gweithgareddau. Maent yn ymroi i'w gwaith yn gydwybodol gan ddangos diddordeb bron ym mhob achos ac erbyn diwedd CA2 gallent weithio yn effeithiol iawn ar dasgau eithaf soffistigedig yn annibynnol *e.e. gweithgareddau TASC*
- Mae bron pob disgybl yn hynod o awyddus i gynorthwyo gyda digwyddiadau'r ysgol ar bob lefel ac yn mwynhau gwneud hynny, gan gyflawni eu tasgau yn gydwybodol ac effeithiol. Mae'r ysgol yn meithrin yr agwedd hon o'r cychwyn. Mae'r plant hynaf yn awyddus i feddwl am ffyrdd o godi arian ar gyfer yr ysgol neu elusennau ac yn trefnu gweithgareddau yn aml, *e.e. Plant Mewn Angen, Sport Relief, Comic Relief* ac maent bob amser yn awyddus i gael stondin i godi arian yn ystod ffeiriau'r ysgol.
- Mae'r plant i gyd yn meddu ar werthoedd cadarn iawn, megis parch, gofal a chonsyrn am eraill. Maent yn gyfeillgar â'i gilydd mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol ac mae eu gofal naturiol dros eu gilydd a thros disgyblion ag ADY yn ganmoladwy. Mae'r disgyblion yn cyd-dynnu'n dda iawn â'r athrawon ac aelodau eraill o'r staff. Mae ymwelwyr sydd yn ymweld â'r ysgol a dieithriaid a ddaw i gysylltiad â'r ysgol ar deithiau addysgol wastad yn nodi fod ymddygiad ac agweddau'r disgyblion yn eithriadol. Mae hyn oll yn creu awyrgylch gyfeillgar a chartrefol yn yr ysgol. Prin iawn yw'r achosion o ddisgyblion â phroblemau ymddygiad.
- Dengys llyfrau'r plant a'r portffolio Cyfnod Sylfaen a CA2 fod rhan fwyaf o'r disgyblion yn derbyn cyfleoedd i ddatblygu eu sgiliau llafaredd, darllen ac ysgrifennu o fewn y pwnc
- Dengys llyfrau'r plant fod sgiliau TGCh o fewn yn pwnc yn cael ei ddatblygu (*e.e. cyflwyniadau Power Point, gwaith prosesu geiriau ar Word/Publisher; defnydd o gamera fflip a chamera tynnu lluniau*)

Cyfnod Sylfaen

- Yn y Cyfnod Sylfaen mae pob disgybl yn derbyn cyfle i ymweld â manau addoli a gallent siarad am yr hyn sy'n digwydd yno, *e.e. myfyrio, addoli, dathlu*.
- Drwy ymweliadau cyson â'r capel lleol mae bron pob un o blant yn y Cyfnod Sylfaen yn dangos brwdfrydedd naturiol yn eu gallu i siarad, gwybod am a holi am waith arweinwyr crefyddol lleol. Mae bron pob un yn cymryd rhan yn chwilfrydig mewn nifer o weithgareddau chwarae rôl *e.e. priodas a bedydd yn y capel*
- Mae pob un o blant yn y Cyfnod Sylfaen yn ymddiddori yn eu treftadaeth a'u traddodiadau eu hunain, eu teuluoedd, pobl eraill a rhyfeddodau'r byd ac yn sgil hyn mae bron pob un disgybl yn gwneud cynnydd da iawn yn eu datblygiad ysbrydol, moesol a diwylliannol
- Mae rhan fwyaf o blant yn y Cyfnod Sylfaen yn adnabod y Beibl fel Llyfr Sanctaidd ac yn gwybod storïau am Iesu Grist. Dengys llyfrau'r plant a'r portffolio fod rhan fwyaf o blant yn y Cyfnod Sylfaen yn gwybod rhai straeon o grefyddau eraill y byd a'r arferion, dathliadau a defodau sy'n gysylltiedig â hwy, *e.e. Rama a Sita a'r Wyl Divali*.
- Mae'r rhan fwyaf o blant yn y Cyfnod Sylfaen yn gyfarwydd ag arferion a rheolau crefyddol a'u heffaith ar fywydau pobl ac yn dangos consyrn at eraill *e.e. gweithgareddau chwarae rôl*. Yn ogystal â hyn, mae bron pob un o blant yn y Cyfnod Sylfaen yn gallu mynegi eu teimladau a'u barnau eu hunain a gallent adnabod sut y gall eu gweithrediadau effeithio ar eraill
- Trwy weithgareddau ymarferol, mae'r rhan fwyaf o blant yn y Cyfnod Sylfaen yn gyfarwydd â storïau am y byd a dibyniad pobl arno a gwybod am y pwysigrwydd o ofalu amdan y byd

Cyfnod Allweddol 2

- Trwy ymweliadau ag addoldai mae llawer o blant yn CA2 yn adnabod prif nodweddion a gwrthrychau addoldai ac yn sgil hyn yn gallu sôn amdan y defnydd a wneir ohonynt
- Trwy astudio arteffactau crefyddol ac ymweld ag addoldai yn eu cymdogaeth, mae rhan fwyaf o blant CA2 yn gallu disgrifio ac egluro nodweddion addoldai a'u patrwm addoliad

- Mae'r portffolio pwnc yn dangos fod llawer o blant CA2 yn gallu disgrifio nodweddion dathliadau a defodau crefyddol a'r storïau crefyddol sy'n gysylltiedig â hwy a gallent ddeall eu cefndir a'u hystyr.
- Ceir cysylltiad agos ag arweinwyr crefyddol lleol, sydd yn galluogi'r mwyafrif o'r plant i wybod am eu gwaith. T
- Trwy gyfrwng straeon, gall y rhan fwyaf o'r plant adnabod rôl rhai o gymwynaswyr Crist
- Mae llawer iawn o blant CA2 yn gwybod am waith arweinydd crefyddol lleol, straeon o lyfrau sanctaidd a hanesion am fywyd Iesu a thrwy hyn gallent gydnabod pwysigrwydd crefydd ym mywydau pobl a datblygu goddefgarwch a pharch
- Mae'r rhan fwyaf o blant CA2 yn gwybod am brif reolau Cristnogaeth a'u heffaith ar fywyd Cristion bydd hyn yn helpu i feithrin agweddau cyfrifol mewn cymdeithas leol a byd-eang
- Drwy astudio gwahanol straeon am greu'r byd, gall llawer o blant CA2 ddatblygu eu sgiliau meddwl drwy gysylltu stori grefyddol â'r syniad o'r byd fel creadigaeth a'r dyletswydd i'w barchu (*e.e. drwy weithgaredd TASC yn cyflwyno syniadau am greadigaeth y byd*)
- Trwy weithgareddau dosbarth a chyflwyniadau mewn gwasanaethau dosbarth ac ysgol mae rhan fwyaf o'r plant yn gallu disgrifio sut mae credinwyr yn dangos consyrn am eraill a bod yn gyfarwydd â'r syniad o berthyn i deulu byd eang.
- Trwy amserlennu sesiynau Amser Cylch yn y dosbarthiadau, cynigir cyfleoedd ar gyfer myfyrio ar eu bywydau a'u credoau eu hunain a phobl eraill, eu hamgylchedd a'r cyflwr dynol.

Materion i gael sylw

Cyfnod Sylfaen

- Datblygu gwybodaeth am storïau am y byd a dibyniaeth pobl ar y Ddaear a gwybod beth yw arwyddocâd elfennau naturiol i grefydd.
- Datblygu gallu pob disgybl i werthuso ac ymateb i grefydd ac i brofiadau bywyd.
- Datblygu'r gallu i godi cwestiynau ysbrydol/refyddol a'u trafod.
- Sicrhau fod gan ddisgyblion ym mhob dosbarth wybodaeth am ystod eang o storïau Iesu Grist.

CA2

- Ehangu gwybodaeth pob disgybl am darddiad llyfrau sanctaidd.
- Ehangu ymwybyddiaeth disgyblion o atebion i rai cwestiynau mawr bywyd ac o'r ffaith fod rhai profiadau yn arwain at godi cwestiynau ac atebion.
- Datblygu gwybodaeth o bwysigrwydd manau pererindodau.
- Datblygu gwybodaeth am ac ystod ehangach o sylfaenwyr crefyddol y tu hwnt i'w milltir sgwâr
- Datblygu gallu disgyblion i ffurfio eu syniadau a'u credoau eu hunain am fywyd a chrefydd a chyflwyno'r ymatebion personol hyn mewn ffyrdd gwahanol.
- Datblygu gallu disgyblion i chwilio am ystyr a phwrpas trwy ehangu'r ddarpariaeth sydd yn rhoi cyfleoedd i ymateb i grefydd a phrofiadau bywyd.

Rhagorol		Da	✓	Digonol		Anfodddhaol	
----------	--	----	---	---------	--	-------------	--

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Yr addysgu: cynllunio ac amrediad o strategaethau

- Mae'r ddarpariaeth ar gyfer Addysg Grefyddol yn gyffredinol dda ar draws yr ysgol a chadarnheir hyn gan adroddiadau monitro gwersi a llyfrau disgyblion.
- Mae portffolio pynciol (CA2) a phortffolio Cyfnod Sylfaen yn dangos ystod eang ac amrywiol o weithgareddau/gwaith plant yn y maes.
- Caiff enghreifftiau o waith plant eu cymedroli mewn cyfarfodydd staff ysgol gyfan ac mae hyn yn cyfrannu at ddealltwriaeth da o ofynion y maes.
- Mae'r athrawon yn cynllunio'n bwrpasol ar gyfer y pwnc yn dymhorol a chaiff y pwnc ei addysgu yn thematig o fewn thema'r dosbarth. Mae cynllun dwy flynedd yr ysgol yn dangos bod gofynion ystod y pwnc yn cael eu cwrdd yn llawn.
- Dengys adroddiad diweddar Estyn (Ionawr 2013) ar Ysgol Bethel fod safon yr addysgu yn dda ac mae hyn yn cyfrannu at safonau uchel mewn Addysg Grefyddol.
- Rhoddir sylw da i ddatblygu sgiliau, gan gynnwys sgiliau meddwl wrth astudio'r pwnc a rho hyn sail gadarn i ddisgyblion ar gyfer delio yn effeithiol gyda materion yn eu bywyd bob dydd.
- Mae'r amrywiaeth o brofiadau a gweithgareddau cymdeithasol / allgyrsiol a gynigir i ddisgyblion yn cyfrannu yn effeithiol iawn at ddatblygiad moesol ac ysbrydol y disgyblion.
- Ceir cyfleoedd i astudio crefyddau eraill ym mhob dosbarth. Mae hyn yn arwain at ddealltwriaeth da o wahanol ffyrdd o fyw a pharch at wahaniaethau.

Materion i gael sylw

- Cysoni cyfranogiad y disgyblion wrth gynllunio ar draws CA2. Mae strategaeth gyffredin wedi ei chytuno arni ar gyfer Medi 2013.
- Hyfforddiant i'r cydlynedd er mwyn symud y pwnc ymlaen ymhellach
- Datblygu ymhellach yr elfen ymchwiliol mewn Addysg Grefyddol.
- Yn y Cyfnod Sylfaen, rhaid datblygu'r ddarpariaeth ar gyfer rhoi sylw pellach i werthuso ac ymateb i grefydd ac i brofiadau bywyd drwy godi cwstiynau ysbrydol/crefyddol a'u trafod.
- Sicrhau cyfleoedd i'r plant fyfyrto ar eu persbectifau eu hunain ar fywyd CA2

Rhagorol

Da

√

Digonol

Anfoddfaol

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?

Ydy √

Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94)

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

- Mae addoli ar y cyd yn yr ysgol hon yn dda iawn ac mae naws arbennig iddynt sydd yn creu awyrgylch ysbrydol.
- Mae Ysgol Bethel yn ateb y gofynion cyfreithiol ar gyfer addoli ar y cyd yn llawn drwy ddarparu addoli ar y cyd dyddiol i bob disgybl cofrestredig a thrwy ddilyn y patrwm addoli Cristnogol.
- Mae addoli ar y cyd yn yr ysgol yn argymhellion a geir yn "Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol" (myfyrio, gweddi, cân a darlleniad)
- Mae *Polisi Gwasanaethau Boreol* yn weithredol yn yr ysgol. Mae canllawiau pendant ynglŷn â chyd-addoli yn yr ysgol i'w cael yn y polisi ac mae'r ysgol yn glynu yn dynn wrth y gofynion hyn er mwyn sicrhau parhad yn natblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol.
- Mae gwasanaethau cyfrannu tuag at, ac yn cyfoethogi ddarpariaeth yr ysgol ar gyfer iechyd a lles disgyblion, sydd eisoes yn gryfder yn yr ysgol.
- Mae'r ddarpariaeth ar gyfer datblygiad ysbrydol y disgyblion yn dda iawn. Mae naws cefnogol i'r gwasanaethau, gyda'r plant yn cyfrannu'n effeithiol trwy gynnal gwasanaethau dosbarth o flaen yr ysgol gyfan yn wythnosol.
- Ymdrinnir â moesoldeb mewn modd sydd yn berthnasol i'r plant.
- Bydd arweinwyr crefyddol lleol yn arwain gwasanaethau yn rheolaidd ac mae'r cydweithio effeithiol gyda'r gweinidog a'r gweithiwr ieuencid capeli lleol (Cynllun EFe) wedi arwain at ddealltwriaeth dda iawn gan y disgyblion o arferion a storïau Cristnogol.
- Caiff disgyblion amrywiol gyfleoedd i fyfyrio, holi a rhyfeddu ac i ddeall eu hunain ac eraill yn well ac maent yn aeddfed iawn yn eu gallu i uniaethu ag eraill.
- Cynhwysir rhieni, Llywodraethwyr ac aelodau o'r gymuned leol yn rheolaidd yn ein gwasanaethau

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

- Cyfleoedd i'r disgyblion gael "munud i feddwl" o fewn gwasanaethau ysgol.

Rhagorol

Da

√

Digonol

Anfoddhaol

Llofnod: *Nia Guillemín* (Pennaeth) Dyddiad: 20.04.13

Enw'r Ysgol: Nebo

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

- o Dengys holiaduron fod pob un plentyn yn mwyhau dod i'r ysgol a bod y staff yma i'w cadw'n ddiogel ac i ddeall y gwaith.
- o Rhoi'r digon o gyfleoedd i'r plant ddod yn ymwybodol o wahaniaethau o fewn y gymdeithas mewn gwersi Addysg Grefyddol ac ABAC h. Bydd amrywiaeth eang o ymwelwyr yn ymweld a'r ysgol yn rheolaidd i ddatblygu a chryfhau eu dealltwriaeth o'r gymdeithas ehangach e.e heddlu, nyrs, criw diogelwch y ffordd.
- o Mae gwasanaethau ysgol a dosbarth yn rhoi cyfle cyfartal i bawb gymryd rhan.

Materion i gael sylw

O Mwy o ymweliadau i addoldai a manau crefyddol.

Rhagorol		Da	√	Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	--	-----------	---	----------------	--	-------------------	--

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Yr addysgu: cynllunio ac amrediad o strategaethau

- Rhoddir cyfleoedd yn ein cynlluniau addysg grefyddol iddynt edrych ar gwestiynau mawr y byd, i ddeall eu rhan yn y darlun mawr, gofyn cwestiynau a chymharu a rhyfeddu ar y byd o'u cwmpas.
- Mae'r ddarpariaeth ABACH yn ogystal ag arferion beunyddiol yr ysgol yn hyrwyddol gwerthoedd megis gonestrwydd, goddefgarwch a thegwch yn dda iawn.
- Llwydda'r ysgol i hyrwyddo cydraddoldeb hefyd drwy weithgareddau Masnach deg, Cymorth Cristnogol a Phlant Mewn angen.
- Mae hyn i gyd yn cael effaith bositif iawn ac yn arwain at ethos glos, oddefgar, cydraddoldeb a gwerthfawrogiad o amrywiaeth.
- Ar ddiwedd cyfnodau allweddol mae mwyafrif o ddigybllion y Cyfnod Sylfaen yn cyrraedd deilliant 5 neu 6 yn y maes DCLLaAD a lefel 4 neu 5 ym maes Addysg Grefyddol yng Nghyfnod Allweddol 2.

Materion i gael sylw

Rhagorol		Da	√	Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	--	-----------	---	----------------	--	-------------------	--

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?

Ydy

Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94)

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

- Daw'r ddau ddsbarth at eu gilydd 2 waith yr wythnos i addoli ar y cyd, cyfle yma i amlygu materion sy'n ymwneud a pharch at eraill ac addysg bersonol a chymdeithasol, hyn yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol moesol a chymdeithasol y disgyblion. Ceir hefyd y cyfle i edrych ar gwestiynau mawr y byd, i ddeall eu rhan yn y darlun mawr, gofyn cwestiynau a chymharu a rhyfeddu ar y byd o'u cwmpas.
- Daw y pregethwr atom yn rheolaidd i gynnal gwasanaeth a daw hyn a dimensiwn ychwanegol i gyd addoli.
- Gwahoddir y gymuned i wasanaethau a dathliadau Cristnogol yr ysgol, megis Diolchgarwch, Gwyl Ddewi a'r Nadolig yn flynyddol.
- Eleni am y tro cyntaf, cynhaliwyd cyngerdd Nadolig yr ysgol yn y Capel yn Nasareth (ar ol iddo fod ynghau am flynyddoedd maith) Gwelwyd y gymuned ehanach yn ymuno i ddathlu ac addoli. Roedd hyn yn brofiad da iawn i'r disgyblion ac roedd pob un yn elwa o'r cyfleoedd i gymryd rhan mewn sefyllfa ffurfiol .

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Dilyn rhaglen ac amserlen Addoli ar y Cŷd yn fwy pendant.

Rhagorol

Da

v

Digonol

Anfoddfaol

Llofnod: *B. Hughes* (Pennaeth)

Dyddiad: 23/2/13

Enw'r Ysgol: Penybryn, Bethesda

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

- Y disgyblion yn gallu defnyddio sgiliau ymholi ac ymchwilio i ddarganfod gwybodaeth benodol.
- Grwpiau o ddisgyblion yn trafod a rhannu syniadau wrth weithio ar dasgau.
- Y disgyblion yn gallu mynegi barn a rhoi rhesymau wrth drafod cwestiynau.
- Y disgyblion yn cael cyfle i weithio ar dasgau medrau meddwl er mwyn ymglyfarwyddo a geirfa a gwybodaeth newydd.
- Grwpiau o blant yn cyflwyno gwaith gorffenedig er mwyn ateb y cwestiwn mawr ar ddiwedd yr uned waith.

Materion i gael sylw

Pawb i fewnfudo gofynion y fframwaith llythrennedd i'w cynllunio.

Ysgrifennu estynedig yn cael sylw yn y maes.

Rhagorol		Da	x	Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	--	-----------	---	----------------	--	-------------------	--

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol

Yr addysgu: cynllunio ac amrediad o strategaethau

- Y pwnc yn cael ei ddysgu yn wythnosol – awr yr wythnos.
- Y cyd-lynnydd yn ogystal ag athrawon eraill wedi derbyn hyfforddiant yn ystod HMS clwstwr ac wedi adrodd yn ol yn ystod cyfarfodydd staff.
- Y rhaglen astudio wedi ei rannu yn ofalus fel bod y disgyblion yn cael cyfle i astudio agwedd ar Gristnogaeth, un o grefyddau eraill y byd yn ogystal ag ymdrin a chwestiynau mawr y byd ym mhob blwyddyn.
- Cwestiwn mawr yn cael ei osod ar ddechrau uned ac yna 5/6 is-gwestiwn er mwyn ymchwilio i feysydd penodol.
- Amrywiaeth o adnoddau dysgu yn cael eu defnyddio – llyfrau cyfeiriol, arteffactau crefyddol, ymweliadau i leoliad a gan ymwelwyr, y we, CD Rom, clipiau fidio a.y.y.b
- Y disgyblion yn gallu trafod rhai arweinwyr crefyddol e.e. Martin Luther King, Y Fam Theresa, elusennau e.e. Operation Christmas Child, Oxfam, agweddau ar grefyddau eraill e.e. Iddewiaeth, Sikaeth, Islam yn hydreus.
- y defnydd o fedrau meddwl yn y maes yn hybu ymlyniad a dealltwriaeth pawb yn y gwersi.

Materion i gael sylw

FfLLaRh o fewn y maes.

Rhagorol	x	Da		Digonol		Anfoddhaol	
-----------------	---	-----------	--	----------------	--	-------------------	--

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?

Ydy

Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94)

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

- Yr holl ddisgyblion yn addoli ar y cyd yn ddyddiol.
- Un dosbarth yn gyfrifol am gymryd un gwasanaeth yn wythnosol.
- Gwasanaethau amrywiol o ran cynnwys – moesoldeb, Storiâu Crefyddol, Digwyddiadau'r Flwyddyn, digwyddiadau perthnasol, cyfredol.
- gwahodd ymwelwyr yn gyson i gyflwyno neges grefyddol/ ysbrydol.
- Gwasanaethau amrywiol o ran cyflwyniad – darllen stori, cyflwyno gwybodaeth, actio drama
- cyfleoedd i ganu mawl drwy ganeuon amrywiol

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Rhoi mwy o sylw i gyfleoedd i fyfrio yn dilyn y cyflwyniadau.

Rhagorol

Da

x

Digonol

Anfoddhaol

Llofnod: Ceren Lloyd (Pennaeth)

Dyddiad: 13/1/13

**Cyfarfod CCYSAGauC, Newport, 22 Mawrth
2013 / Wales Association of SACREs meeting,
Newport, 22 March 2013**

<p>Ynys Môn / Anglesey Rheinallt Thomas Eurfryn Davies Bethan James</p> <p>Blaenau Gwent Gill Vaisey</p> <p>Pen-y-bont ar Ogwr / Bridgend Edward Evans Carys Pritchard</p> <p>Caerffili/ Caerphilly Vicky Thomas Michael Gray Enfys Hawthorn Martyn Western</p> <p>Caerdydd / Cardiff Carys Pritchard</p> <p>Sir Gaerfyrddin / Carmarthenshire Mary Parry Helen Gibbon Gwyneth Thomas</p> <p>Ceredigion</p> <p>Conwy Phil Lord Nicholas Richter</p>	<p>Sir Ddinbych / Denbighshire Phil Lord Gavin Craigen</p> <p>Sir y Fflint / Flintshire Phil Lord</p> <p>Gwynedd W M Meredith Bethan James</p> <p>Merthyr Tudful / Merthyr Tydfil Carys Pritchard</p> <p>Sir Fynwy / Monmouthshire Gill Vaisey Susan Cave Sharon Perry-Phillips</p> <p>Castell-nedd Port Talbot / Neath and Port Talbot Janice Dudley?</p> <p>Casnewydd / Newport Vicky Thomas Sally Northcott David Williams Huw Stephen Heather Vaughan Soam Sharma A Davidson Neata Baicher JP Val Delahaye Sally Mlewa</p> <p>Sir Benfro / Pembrokeshire</p> <p>Powys John Mitson</p>	<p>Rhondda Cynon Taf Carys Pritchard</p> <p>Abertawe / Swansea Vicky Thomas</p> <p>Torfaen Vicky Thomas Margaret Oelmann</p> <p>Bro Morgannwg / Vale of Glamorgan Carys Pritchard Dafydd Treharne Ramez Delpak</p> <p>Wrecsam / Wrexham Libby Jones Tania ap Siôn</p> <p>Sylwedyddion / Observers Leslie Francis (Canolfan y Santes Fair / St Mary's Centre) Ben Wigley (REMW) Tudor Thomas (WJEC)</p>
---	---	--

Minutes

1. Cyflwyniad a chroeso / *Introduction and welcome.*

Chair, Edward Evans introduced the Mayor of Newport, Cllr John Guy who then welcomed everyone to the meeting in Newport. He described Newport as a city with a wealth of diversity and went on to say that Newport SACRE has many different faiths represented. He noted that WASACRE has been supportive of Community Cohesion initiatives and helps to ensure that RE is taught well in all schools, including Collective Worship. In 2011 Newport organised a series of events for the National RE festival. Many schools took part and that work is on going. WASACRE is important because it provides the forum and the voice for RE across wales. The Mayor concluded his address by offering well wishes for the meeting.

This was followed by a presentation by the Gwent Education Minority-ethnic Service who provides support for children who are Black Minority Ethnic in the Newport area. There are 94 different languages spoken in the Newport area including dialects, for which the team develop language and tuition support. They also work with Show Racism the Red Card and the Holocaust Memorial Day Trust. The service has organised a variety of activities for their 'See the World through Ours Eyes' project focussing on different countries including China and India. They informed members of the GEMS Faith Trail (leaflet shared in the meeting) and GRT History month for which there will be a celebration in Cardiff this year on June 5th. Their website address was shared www.newportlearn.net/inclusion/ and members were invited to login as 'guest' to find out more information about any of the services GEMS provide.

2. Adfyfrio tawel / *Quiet reflection*

Chair Edward Evans read two poems, one entitled 'The Donkey' by E A Chesterton and asked members to reflect on the events of Holy Week.

3. Ymddiheuriadau / *Apologies* Lynda Maddock, Jen Malcolm (NPT), Christine Abbas, Cllr Bob Poole, Claire Lane (Blaenau) Gwent. Meinir Loader.

4. Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd yn Merthyr Tudful, 23 Tachwedd 2012 / *Minutes of meeting held in Merthyr Tydfil, 23 November 2012*

The minutes were accepted as a true record of the meeting.

5. Materion sy'n codi / *Matters arising*

Item 6, 3rd point. Update on the launch of the All Party Parliamentary Group attended by Tania ap Sion in June 2012. The enquiry has been completed and copies of report are available from the WASACRE website. It presents a worrying picture in England in regard to supply of RE teachers and support for RE teachers. E.g. RE taught by teaching assistants; about half of primary teachers lacked confidence in teaching RE; over 50% of secondary RE teachers have no qualification in RE. The inclusion of non-specialists gave a false impression of England having enough RE teachers. The findings also show that applications for RE teacher training courses are down by 140, with the loss of bursaries for RE. With regard to support, 40% of schools found that

RE teachers have limited access to CPD. A range of government policies in England, e.g. the EBacc, is lowering the status of RE in schools in England.

In relation to the results of the APPG enquiry in England, Tudor Thomas (WJEC) raised concerns about the drop in WJEC RS exam entries in England due to the EBacc and noted that this was very worrying. Short courses are not recognised in England and the status of RE qualifications in general has diminished. Rheinallt Thomas asked whether WASACRE could do a research project focusing on the situation in Wales, and perhaps conduct a Wales 'review'. In response, Vicky Thomas reminded members that we will have the results of the Estyn thematic review shortly and said that this may be helpful and suggested that WASACRE waits to see what Estyn reports on 18 June. Leslie Francis agreed that research is helpful and Rheinallt Thomas proposed that we wait but discuss this at a later date. Members agreed.

Mary Parry raised concerns about the curriculum review in Wales, with RE not being a part of this review, and suggested that WASACRE should request that RE be made part of the review. She was concerned that the Exemplar Framework would no longer be relevant with the new Literacy and Numeracy Framework and other possible curriculum changes. Gavin Craigen urged caution, saying that the reason RE has not been included is because Welsh Government is satisfied with it. Therefore, he suggested that WASACRE should remind Welsh Government of the importance of RE and that RE is a statutory requirement. Rheinallt Thomas shared the correspondence he had received in December 2012 from Leighton Andrews, written in response to a letter he had written, highlighting the following section:

RE will remain a statutory requirement in all maintained schools in Wales and England (*Education Reform Act 1988 s.2 (1) (a)*). The religious education taught in schools must continue to comply with the requirements of the locally agreed syllabus produced by each local authority via its Standing Advisory Council for Religious Education (SACRE). We would expect these arrangements to continue within the regional consortia structure but exact details would obviously vary from one consortia to another...

Gill Vaisey said that Blaenau Gwent and Monmouthshire SACREs have discussed the curriculum review and felt they would rather not make any change to their agreed syllabi yet as they would have to make amendments in line with the curriculum review proposed changes after September 2014. Vicky Thomas raised the point that since 2008 we have commonality of agreed syllabi in Wales and this has been a significant achievement. There was now a danger of losing commonality across Wales if Local Authorities make their own changes to reflect the national changes. Carys Pritchard noted that September 2014 is when the curriculum review will have been finalised and that the evaluation of the Foundation Phase is on-going. WASACRE should take account of the implementation, impact and future impact of this evaluation also.

Some members suggested that WASACRE contact the Minister of Education and Skills to request that RE is included in the curriculum review and /or to draw his attention to the Exemplar Framework for RE (2008) and ask what likely impact the

curriculum review will have on it from September 2014. In response to a vote on the question of sending a letter to the Minister, a majority of members voted for WASACRE to write a letter and to leave the officers of the Association to do this on their behalf.

6. *Hyfforddiant CA3/ KS3 Training*. Gavin Craigen thanked WASACRE for the opportunity to offer the KS3 training, and shared the very positive participant evaluation feedback from the training events held across Wales. A copy of his presentation will be available on the WASACRE website. Evaluations showed positive messages from teachers. This was the first national training and proved a very worthwhile project. The Chair thanked Gavin for his hard work and this was echoed by Vicky Thomas and Gill Vaisey who pointed out that WASACRE responded positively to the KS3 moderation issue by funding and organising the training and acknowledged the hard work of the advisors from all areas of Wales who had been part of this. Gill Vaisey suggested that WASACRE should look at whether there is a need for the Association to support further CPD for RE teachers in the current climate (that is within the consortia arrangements, and reduced advisory services). Phil Lord agreed that this should be explored because schools may be forced to use resources or training from England which would not reflect the Welsh RE curriculum. Chair echoed these concerns and suggested that we keep an eye on the situation. Other members commented that WASACRE support in this area is much needed and appreciated as schools can not afford to send teachers out for CPD and that it helped only having to pay for supply cover. Vicky Thomas said the training was value for money at around £40 for each teacher and this was possible due to Local authorities or consortia working together to keep the costs low. Thanks were extended to consortia and LAs that were involved and who paid for venues and lunches etc.

7. *Cyflwyniadau gan PYCAG ar y Cyfnod Sylfaen / NAPfRE presentations on the Foundation Phase*

Bethan James presented 'People, Beliefs and Questions. Our interpretation'. Anne Williams and Helen Evans from schools in Dolgellau, Gwynedd, thanked Bethan for her support and leadership before presenting 'A story book as a starting point, 'Salamatu and Kandoni go missing' by Steve Bruce' Through this book the pupils were learning more about the world around them, and it was shown how this was related to the National Literacy and Numeracy Framework e.g. The children wrote letters to Salamatu and worked out the costing of goat, weighed rice and estimated the weight of a baby. Bethan thanked her colleagues for their demonstration of how a small rural school in North Wales was responding to the Literacy and Numeracy Framework and their example of a child achieving an outcome 6 using RE.

Phil Lord presented 'RE in the Foundation Phase document' which he developed with help from teachers in Conwy, Denbigh and Flintshire.

Gill Vasey presented topic packs developed with help from teachers in Blaenau Gwent, Torfaen and Monmouthshire.

It is the intention to place all of these resources in one central location for all practitioners in Wales to use.

8. *Gohebiaeth /Correspondence*

- Letter received from Vaughan Salisbury in relation to *RE News* advising members that the publication will now only be available online. The Chair read out the letter and suggested three points that WASACRE need to consider.

Members agreed that WASACRE should write to Vaughan Salisbury to ask if *RE News* can be published in a cheaper format and for full costings to be provided so that the request could be properly evaluated .

- Neeta Baicher from Sikh Association South Wales encouraged members to register for their national conference, details for registration are available from Neeta and Libby Jones via email and hard copies were available at the meeting.
- Happy New Year greeting have been extended from Christine Abbas from the Ba' hai community.

9. *Aroddiad ar gyfarfod y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 6 Chwefror 2013 / Report from the Executive Committee held on 6 February 2013*

This was presented to members at the meeting and copies were available in their papers.

10. *Newyddion diweddar/Update:*

(a) *Gynhadledd CCYSAGauC / WASACRE Conference*

Members were given the background for the WASACRE conference taking place on Thursday 10 October 2013. Tania ap Sion urged members to take the information back to their SACREs and to put the date in their own diaries.

Aims: National training event, raising the profile of RE and the contribution RE can make to national priorities.

Theme: Raising standards in RE

Content: Highlighting the outcomes of the Estyn thematic review, workshops

Audience: Relevant for SACRE representatives, Councilors and teachers from Foundation Phase to post 16.

(b) *Yr Adolygiad Cwricwlwm a meysydd llafur cytûn / The Curriculum Review and agreed syllabuses.*

The following statement was agreed: "WASACRE recommends that SACREs start an agreed syllabus review process that is on-going for the next few years and should implement changes to their agreed syllabus in response to the curriculum review arrangements after September 2014."

This will go out in a letter to all SACRE clerks (LJ). Gill Vaisey clarified this by saying that the review process can begin within each SACRE, but that changes to each agreed syllabus will not need to be made until after September 2014 when we know the results of the curriculum review, in which case appropriate amendments can be made in line with those made to the new curriculum. A discussion ensued about the legalities of the agreed syllabus

review and conference within individual SACREs and the minister's response in his letter to possible implications on SACREs in removing responsibility for Education from local authorities. Vicky Thomas proposed that Leighton Andrew's letter is discussed at the next Executive meeting and is included in the papers for the Executive meeting on the 16 May 2013. (LJ)
SACRE Clerks are to be asked who is responsible for RE within the new arrangements.

(c) *REQM/ Religious Education Quality Mark*

Bethan James spoke on behalf of Phil Lord. The pilot for the Welsh version of the quality mark is complete and he is hoping that teachers from the pilot school can give a presentation at the next WASACRE meeting.

(d) *Adolygiad o adroddiadau CYSAG Blynyddol / Review of SACRE annual reports.*

This item was withdrawn in order for the meeting to end promptly to alleviate time pressures for those travelling in the severe weather conditions.

11. *Arddangos adnoddau AG / Showcase of RE resources.* Examples given during the NAPfRE presentation under item 7.

12. *U.F.A. / A.O.B.* There was no other business.

14. *Dyddiad y cyfarfod nesaf / Date of next meeting:* 19 June 2013, Caernarfon.

Cadeirydd/Chairman:
Y Parchedig Ganon/Revd Canon Edward Evans

Ysgrifennydd/Secretary:
Libby Jones
4 Patten Close
Penarlâg/Hawarden
Glannau Dyfrdwy/Deeside
CH5 3TH
e-bost/e-mail: libby.jones@wrexham.gov.uk
ffôn/ tel : 01978 317614

10 Ebrill 2013

Annwyl Glerc CYSAG

Ynghlwm y mae'r enwebiadau ar gyfer y Pwyllgor Gwaith. Mae tair sedd ar gael ar y Pwyllgor Gwaith, ac mae angen llenwi swydd yr Is-gadeirydd hefyd.

A fuasech mor garedig â thrafod yr enwau hyn yng nghyfarfod nesaf eich CYSAG, er mwyn i'ch cynrychiolydd allu bwrw pleidlais ar eich rhan yng Nghyfarfod Blynyddol CCYSAGauC yng Nghaernarfon ar Fehefin 18^{fed} 2013.

Yn ddiffuant,

Libby Jones
Ysgrifennydd CCYSAGauC

10 April 2013

Dear Clerk to SACRE

Please find attached the nominations for the Executive committee. There are 3 places available on the executive, plus the Vice Chair position also needs to be filled.

Please discuss the attached names at your next SACRE meeting, so that your representative can vote on your behalf at the WASACRE AGM in Caernarfon on 18th June 2013.

Yours sincerely,

Libby Jones
Secretary to WASACRE

Enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith y CCYSAGauC (19 Mehefin 2013) **Nominations for the Executive Committee (19 June 2013)**

Mae WYTH o enwebiadau ar gyfer TAIR swydd ar y Pwyllgor Gwaith.
There are EIGHT nominations for THREE positions on the Executive Committees.

1. Mark Brown CYSAG Conwy

Graddiais o Brifysgol Cynru, Bangor, gyda gradd BEd, gan arbenigo mewn Addysg Grefyddol. Drwy gydol fy ngyrfa wedi ystyried AG yn bawn sylfaenol sydd yn hanfodol I gwricwlwm ein hysgolion. Bûm yn athro mewn amrywiaeth o ysgolion, rhai ohonynt yn enwadol a rhai'n fwy seciwlar. Rwyf yn arbenigo yn y Cyfnod Sylfaen, ac rwyf wedi cymryd rhan mewn sawl prosiect Cyfnod Sylfaen I ddatblygu AG fel pwnc integredig yn hytrach nag 'annibynnol' (fel sy'n ofynnol gan gwricwlwm y Cyfnod Sylfaen). Rwy'n mwynhau'r cyfle I eistedd ar GYSAG Conwy fel cynrychiolydd y Cyfnod Sylfaen (swydd yr wyf wedi ei dal ers bron I dair blynedd), ac yn ddiweddar yr wyf wedi ymgymryd â 'Chymrodoriaeth Farmington' er mwyn datblygu adnodd CA2 ar gyfer Cadeirlan Bangor. Drwy gydol fy ngyrfa rwyf wedi datblygu cysylltiadau cryf â grwpiau crefyddol lleol, ac mae'r cysylltiadau hynny yn eu tro wedi datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y plant o'r byd o'u cwmpas. Rwyf yn athro cynradd ymroddedig gyda chariad gwirioneddol at AG.

Mark Brown Conwy SACRE

I graduated from the University of Wales, Bangor with a BEd degree, specialising in Religious Education. Throughout my career I have seen RE as a fundamental subject which is essential to our school curriculum. I have taught in a variety of schools, both denominational and more secular. I am a specialist in the Foundation Phase and have been involved in several Foundation Phase projects to develop RE as an integrated rather than 'stand-alone' subject (as required by the Foundation Phase curriculum). I relish the opportunity to sit on the Conwy SACRE as the Foundation Phase representative (a post that I have held for nearly 3 years) and have recently undertaken a 'Farmington Fellowship' to develop a KS2 resource for Bangor Cathedral. Throughout my career I have developed strong links with local religious groups, which have in turn developed the children's knowledge and understanding of the world around them. I am a committed and dedicated primary teacher with a real love of RE.

2. Y Cyng. Ernie Galsworthy CYSAG Merthyr Tudful

Bûm yn aelod o GYSAG ers Mai 2012, wedi i mi gael fy ethol i'r cyngor. Cyn hynny bûm yn gynghorydd rhwng 1987 a 2004, a gwasanaethais ar GYSAG Merthyr Tudful yn ystod y cyfnod hwn a mynychu cyfarfodydd CCYSAGauC yn ogystal.

Cefais fy magu mewn amgylchedd Bedyddwyr Cymreig, a than yr oeddwn yn 5 oed bûm yn byw gyda'm mam-gu, Cymraes nad oedd, yn anffodus, wedi dysgu Cymraeg i fy mam ond a wnaeth ei gorau i'm haddysgu i yn yr iaith. Wedi ei marwolaeth, fodd bynnag, collais yr iaith, ac ni ailafaelais ynddi tan y 1990'au hwyr pan fynychais gwrs WLPAN ym Mhrifysgol Caerdydd. Rwy'n coleddu safbwynt heddychol, a'm harwyr yw Mahatma Gandhi, John Lennon ac Iesu Grist. Yr oeddynt ill tri'n heddychwyr, a chafodd y tri eu diwedd trwy drais. Mae bod yn heddychwyr yn ddull peryglus o fyw, ac weithiau mae angen dewrder i fyw buchedd o'r fath. Rwyf hefyd yn gynrychiolydd y cyngor ar y Pwyllgor Awdurdodau Lleol Di-niwclear; rwy'n credu bod hynny'n adlewyrchu fy nymuniad i fyw mewn heddwch.

Yr oedd fy nhri arwr yn Hindŵ, yn anffyddiwr ac yn Gristion. Er nad wyf yn cyd-fynd yn llwyr â safbwyntiau fy arwyr, mae gennyf barch mawr tuag atynt, ac rwy'n credu bod parch tuag at bob crefydd yn sylfaenol i heddwch byd-eang.

Councillor Ernie Galsworthy Merthyr Tudfil SACRE

I have been a SACRE member since May 2012 after I was elected to council. I was previously a councillor from 1987 until 2004, and served on Merthyr Tydfil SACRE during this period and also attended WASACRE meetings.

I was brought up in a Welsh Baptist environment and until the age of 5 lived with my grandmother, a Welsh speaker, who unfortunately did not teach Welsh to my mother although, did her best to teach me. Consequently after her death I lost the language and did not pick it back up again until the late 1990's when I attended a WPLAN course at Cardiff University.

I hold pacifist views and my great heroes are Mahatma Gandhi, John Lennon and Jesus Christ, All three were pacifists and met violent deaths. Being a pacifist is a dangerous way of living and sometimes courage is needed to live this life.

I am also the council representative on the Committee of Nuclear Free Local Authorities which I believe reflects how I wish to live in peace.

My three heroes were a Hindu, an atheist and a Christian. While I do not believe totally in the views of my heroes I have great respect for them and it is respect for all religions which I believe is fundamental for world peace.

3. Y Cynghorydd D Michael Gray CYSAG Caerphilly

Rwy'n aelod oes o'r Eglwys Fethodistaidd. Ar ôl bod yn athro Ysgol Sul, rwy'n Bregethwr Lleol Trwyddedig yn yr Eglwys Fethodistaidd, yn organydd eglwys, ac yn swyddog eglwys ar lefelau ardal, rhanbarthol a chenedlaethol, yn ogystal â bod yn Gydlynnydd Cymorth Cristnogol lleol, yn gyn-Ysgrifennydd a chyn-Gadeirydd fy nghanen leol o 'Eglwysi Ynghyd', ac yn aelod cyswllt o CYTUN .

Rwy'n Gynghorydd ar Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili, ac yn Gadeirydd Pwyllgor CYSAG Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili, ac rwyf wedi cynrychioli CYSAG CBSC ar GCYSAGauC ers 1996.

Rwy'n gyn-aelod o Bwyllgor Gwaith CCYSAGauC, ac yn gyn-Is-gadeirydd (2008-2009) a chyn-Gadeirydd (2009-2011) CCYSAGauC, ac rwy'n dymuno cynnig i Bwyllgor Gwaith CCYSAGauC fy mhrofiad hir o gefnogi a hybu Addysg Grefyddol mewn ysgolion ledled Cymru.

Councillor D Michael Gray Caerphilly SACRE

I am a lifelong member of the Methodist Church, having been a Sunday school teacher I am an accredited local Preacher of the Methodist Church, church organist, and church officer at local, regional & national level, also area Christian - Aid Coordinator and past Secretary , Chairman of my 'ChurchesTogether' and affiliated to CYTUN .

I am a Caerphilly County Borough Councillor, Chairman of Caerphilly County Borough Council SACRE Committee and represented CCBC SACRE on WASACRE since 1996, up to the present date.

I am a past member of the WASACRE Executive Committee and also past Vice - Chairman (2008 - 2009) and Chairman of WASACRE (2009 - 2011), and wish to offer the WASACRE EXECUTIVE my long experience of supporting and projecting Religious Education throughout the schools of Wales.

4. Judy Harris CYSAG Caerdydd

Ar hyn o bryd rwy'n gweithio fel swyddog datblygu plant ac ieuencid gyda Synod Cenedlaethol Cymru yr Eglwys Unedig Ddiwygiedig. Yn y rôl hon rwy'n gwasanaethu holl Eglwysi Unedig Diwygiedig Cymru, gan hwyluso'u gwaith yn eu cymunedau lleol.

Rwy'n hynod frwdfrydig ynglŷn ag addysg grefyddol mewn ysgolion: yn y gorffennol rwyf wedi gwasanaethu fel caplan ysgol mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yn yr Alban. Ers symud i Gymru rwyf wedi gweithio fel Gweithiwr Cymunedol Cysylltiedig â'r Eglwys, ac yn ystod fy nghyfnod yr ardal Llanelli roeddwn yn gysylltiedig ag Ysgol Uwchradd Coed Cae pan gychwynnodd brosiect Mala Heddwch, sydd ers hynny wedi tyfu'n rhaglen addysgol o sylwedd mewn llawer o ysgolion. Rwy'n teimlo'n gryf fod Addysg Grefyddol yn cael ei chyflwyno i ddisgyblion er mwyn eu galluogi i ddeall y rheol syml, "Gwnewch i eraill fel y mynnech i eraill ei wneud i chwi". Rwy'n teimlo bod gennyf lawer i'w gynnig i GCYSAGauC, ac y byddai fy rôl bresennol yn fy ngalluogi i wneud cyfraniad sylweddol.

Judy Harris Cardiff SACRE

I am currently working as the children and youth development officer with the United Reformed Church National Synod of Wales, within this role I cover all the United Reformed Churches in Wales, enabling them with their work in their local communities.

I am passionate about religious education in schools, having in the past served as a school chaplain in primary and secondary schools, in Scotland. Since moving to Wales I have worked as a Church Related Community Worker, and was connected to Coed Cae Secondary School in Llanelli, during my time there, when it started the Peace Mala project which has since grown to be a significant educational programme within many schools. I feel strongly that pupils are taught RE to enable them to understand the simple rule "Treat others as you would wish them to treat you." I feel I have a lot to offer WASACRE and feel my current role would enable me to contribute significantly.

5. Y Cyng. Louise Hughes CYSAG Gwynedd

Fel Cristion ymarferol, rwyf yn falch o weld fod Ysgolion Eglwys yng Ngwynedd yn hyrwyddo nodweddion Cristnogaeth sef goddefgarwch, maddeuant a chariad roedd yr Iesu ei hun yn eu pregethu. Yn y byd cynyddol seciwlar sydd ohoni heddiw, mae hi'n bwysicach nag erioed fod gair Duw yn dal i gael ei glywed mewn ysgolion a fod plant yn cael cyfle i edrych ar eu ffydd eu hunain heb ofni dirmyg. Mae'r Deg Gorchymyn yn sail gadarn i gymdeithas wâr heddiw, fel yr oedd ddwy fil o flynyddoedd yn ôl neu gellid dadlau eu bod hyn yn oed yn bwysicach gan fod llawer o bobl ifanc yn agored i bwysau oedd ddim yn wynebu cenedlaethau blaenorol ac mae diniweidrwydd plentyndod yn cael ei erydu bob dydd. Mae bod ar bwyllgor CYSAGau Cymru yn gyfle gwych i gwrdd â phobl o'r un ffydd sy'n meddwl yr un fath a sydd hefyd yn credu bod addysg gyda nodweddion Cristnogol yn beth cadarnhaol ym mywydau ein plant a byddwn wrth fy modd o gael cyfle i weithio gyda phobl o'r fath.

Councillor Louise Hughes Gwynedd SACRE

As a practising Christian I am delighted to see that the Church schools in Gwynedd actively promote the Christian virtues of tolerance, forgiveness and love that Jesus himself preached. In today's increasingly secular world it is more important than ever that the word of God is still heard in schools and children are given the opportunity to explore their own faith without fear of derision. The Ten Commandments are as sound a basis for a civilised society today as they were two thousand years ago or even, it could be argued, more important as so many young people are seduced by the shallow world of image, celebrity and the acquisition of material things. Children today are vulnerable to pressures that previous generations were never exposed to and the innocence of childhood is being eroded on a daily basis. Being on the WSACRE committee is a wonderful opportunity to meet like-minded people of Faith who also believe that an education which includes Christian virtues can only be a positive thing in the lives of our children and I would be delighted to be given the chance to work alongside such people.

6. Wyn Myles Meredith CYSAG Gwynedd

Yr wyf yn dymuno gwasanaethu ar Bwyllgor Gwaith CCYSAGC oherwydd fy mod yn ymroddedig i waith CYSAG Gwynedd yn lleol a thrwy hyn wedi mynychu a chefnogi Cymdeithas CYSAGau Cymru ers 1996 yn fy swyddogaeth fel Aelod o Gyngor Gwynedd hyd nes i mi ymddeol yn 2008. Ers hynny, yn rhinwedd fy swydd fel Stiward Cylchdaith Meirion a Dyfi 'rwyf wedi cynrychioli'r Eglwys Fethodistaidd fel cynrychiolydd enwadol. Tra yn Aelod ar Gyngor Gwynedd rwyf wedi gwasanaethu ar sawl pwyllgor. Teimlaf bod fy mhrofiad ar y Pwyllgor Addysg ac yn Llywodraethwr yn golygu fy mod yn deall yr heriau sy'n wynebu ysgolion cynradd ac uwchradd yr ardal. Rwyf yn edmygu ymroddiad Athrawon Addysg Grefyddol a Phenathiaid Ysgolion wrth iddynt gyflwyno Addysg Grefyddol ystyrlon i blant a phobl ifanc. 'Rwy'n ymwybodol hefyd o'u hymdrechion clodwiw i sicrhau bod sesiynau addoli ar y cyd yn berthnasol i'w byd.

Wyn Myles Meredith Gwynedd SACRE

I wish to serve on the WASACRE Executive Committee as I am committed to the work of Gwynedd SACRE locally and have attended and supported the Welsh Association of SACREs since 1996 in my role as a Member of Gwynedd Council until my retirement in 2008. Since then, as part of my office as the Circuit Steward to the Meirion and Dyfi Area I have represented the Methodist Church as a denominational representative.

Whilst I was a member of Gwynedd Council I served on several committees. I feel that my experience on the Education Committee and as a School Governor means that I understand the challenges facing primary and secondary schools in the area. I admire the commitment of Religious Education Teachers and School Heads when they introduce meaningful Religious Education to children and young people. I am also aware of their praiseworthy efforts to ensure that corporate worship sessions are relevant to their world.

7. Mary Parry CYSAG Caerfyrddin

- Mae gen i brofiad helaeth o weithio ym maes Addysg Grefyddol ac rwy'n angerddol am bwysigrwydd y pwnc i ddatblygu pobl ifanc gyflawn yng Nghymru heddiw.
- Rwyf yn Ymgynghorydd Cysylltiol Addysg Grefyddol gyda Sir Gaerfyrddin (a Dyfed cyn hynny) ers 19 mlynedd, a chyda'r ad-drefnu, rwyf hefyd yn Swyddog Consortiwm Gwella Ysgolion i SWAMWAC (Consortiwm De Orllewin a Chanolbarth Cymru).
- Rwyf yn swyddog proffesiynol i GYSAG Sir Gaerfyrddin. Yn rhinwedd y swydd hon, rwyf wedi bod ynghlwm wrth lunio meysydd llafur cytûn y sir a deunyddiau cefnogi. Hefyd rwyf wedi gweithio'n agos â chyrrff allanol ar faterion sy'n ymwneud ag AGr, megis AdAS, CBAC ac Estyn.
- Rwy'n cynghori a chefnogi athrawon ar weithredu Maes Llafur Cytûn y sir ac ar addysgu Addysg Grefyddol yn effeithiol. Rwyf wedi darparu llawer o gyrsiau ac adnoddau dwyieithog ar gyfer ysgolion – yn sir Gâr ac mewn awdurdodau lleol eraill yng Nghymru.
- Rwyf yn aelod gweithgar o Bwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru ers 17 mlynedd.
- Rwyf wedi cymryd rhan weithredol mewn cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru a'i gweithgareddau eraill ers ei sefydlu ym 1995.
- Rwyf wedi cynrychioli Cymru ar weithgor AREIAC (cymdeithas ymgynghorwyr AGr gwledydd Prydain) ac rwyf yn cynrychioli CCYSAGau Cymru ar weithgor EFTRE (fforwm Ewropeaidd ar gyfer athrawon AGr).
- Rwyf yn arolygu ysgolion o dan gytundeb Estyn. Bûm yn rhan o dîm Estyn a arolygodd Addysg Grefyddol dros Gymru gyfan eleni.

- Cyn fy swydd bresennol bûm yn bennaeth yr adran Addysg Grefyddol ac yn bennaeth yr ysgol iau yn Ysgol Gyfun Emlyn, Sir Gâr.
- Gyda'r profiad hwn, teimlaf y gallaf wneud cyfraniad gwerthfawr i weithgor CCYSAGau Cymru a byddai'n frainc i barhau i wasanaethu arno.

Mary Parry Carmarthenshire SACRE

- I have been working in the field of Religious Education for many years and I am very passionate about the importance of the subject in developing well-rounded young people in Wales today.
- I have been the Religious Education Associate Advisor for Carmarthenshire (and its predecessor, Dyfed) for 19 years, and with reorganisation I am now also a Consortium School Improvement officer in the SWAMWAC region (South, West and Mid Wales Consortium).
- I am the professional officer to the Carmarthenshire SACRE. As such, I have been involved in drawing up the county's RE Agreed syllabuses and support materials and also, I have worked closely with external bodies such as DfES, WJEC and Estyn on matters relating to RE.
- I advise and support teachers on implementing the county Agreed Syllabus and on teaching RE effectively. I have provided many bilingual courses and resources for schools – both in Carmarthenshire and in other LAs in Wales.
- I have been an active member of the WASACRE executive committee for 17 years.
- I have taken an active role in WASACRE meetings and its other activities since its establishment in 1995.
- I have represented Wales on the AREIAC executive (the RE advisors' association in Great Britain) and currently represent WASACRE on EFTRE (the European forum for RE teachers).
- I inspect schools under Estyn contract. I was one of the three inspectors who undertook the Estyn remit for the inspection of RE across Wales this year.
- Before my present position, I was the head of RE and the head of lower school in Newcastle Emlyn Comprehensive school, Carmarthenshire.
- With this experience, I feel that I can make a valuable contribution to the WASACRE executive and would find it a privilege to continue to serve on it.

8. Dafydd Treharne CYSAG Bro Morgannwg

1966 Pennaeth Adran AG a Dyniaethau mewn ysgol gyfun.

1974-96 Ymgynghorydd dros AG, Addysg Cyfrwng Cymraeg a Gofal Bugeiliol dros AALI De Morgannwg ac yna yn ddiweddarach AALI Bro Morgannwg.

Ar hyn o bryd aelod cyfetholedig grŵp lliwio Mudiad Addysg Grefyddol Cymru (MAGC)

1992- 2010 Arolygydd Tim gydag Estyn ar AG, Y Gymraeg a Gofal Bugeiliol

1996 - Aelod o 'CYSAG' Bro Morgannwg

2010 -2013 Aelod o 'Cymdeithas CYSAGau Cymru'

1996-2012 Cadeirydd Llywodraethwyr ysgol gynradd Gymraeg yn y Fro, bellach in Is Gadeirydd.

2010 - Llywodraethwr Sylfaen mewn ysgol gynradd yr Eglwys yng Nghymru

2010- Warden (y Rheithor) Eglwys Ioan Fedyddiwr, Llanfleiddan, Y Bont-faen.

2013 -Vale of Glamorgan Governors Association representative on Governors Wales.

Dafydd Treharne Vale of Glamorgan SACRE

1966-1974 Head of RE and Humanities in a comprehensive school.

1974 -1996 Adviser for RE, Welsh medium education and Pastoral Care for South Glamorgan LEA and then the Vale of Glamorgan LEA.
1992- 2010 Team Inspector for ESTYN in RE, Welsh and Pastoral Care
Currently Co-opted Member of Religious Education Movement Wales (REMW)
1996 Member of Vale SACRE
2010- 2013 Member of WASACRE executive nominated by Vale SACRE.
1996-2012 Chairman of Governor in Welsh medium primary school - presently deputy chairman.
2010 Foundation Governor in CinW Primary school.
2010 Church (Rector's) Warden in St John the Baptist, Llanblethian, Cowbridge
2013 Vale of Glamorgan Governors Association representative on Governors Wales.

Profile for Rev. Roy Watson

Rev. Roy Watson is a Methodist Minister covering Abertillery, Blaenau Gwent.

Rev. Watson's previous and current experience is as follows:-

- Head of RE, Willows High School, Splott, Cardiff – 1976 – 1996
- Member of South Glamorgan SACRE 1992 – 1996
- Member of Blaenau Gwent SACRE 1996 – present
- Chair of Governors, Coed y – Garn Primary School, Nantyglo 1996 – present
- Welsh Football Association. Soccer Referee 1980 – 2003
- Part of Chaplaincy Team, 6th Form, Coleg Gwent, Ebbw Vale

Y Parch. Roy Watson

Mae'r Parch. Roy Watson yn Weinidog Methodistaid sy'n gwasanaethu Abertyleri, Blaenau Gwent.

Mae profiad blaenorol a chyfredol y Parch. Watson fel a ganlyn:-

- Pennaeth AG, Ysgol Uwchradd Willows, Y Sblot, Caerdydd, 1976 – 1996
- Aelod o GYSAG De Morgannwg, 1992 – 1996
- Aelod o GYSAG Blaenau Gwent ers 1996
- Cadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Gynradd Coed y Garn, Nant-y-glo, ers 1996
- Dyfarnwr Pêl-droed i Gymdeithas Bêl-droed Cymru, 1980 – 2003
- Aelod o Dîm y Gaplaniaeth, 6^{ed} Dosbarth, Coleg Gwent, Glynebwy

Enwebiadau ar gyfer Is-Gadeirydd y CCYSAGauC (19 Mehefin 2013)
Nominations for the position of Vice Chair for the Wales Association of SACREs (19 June 2013)

Gavin Craigen (CYSAG Sir Ddinbych, Cynrychiolydd REC)

Ymdeolodd Gavin Craigen ym mis Rhagfyr 2012 o'i swydd fel Cyfarwyddwr Canolfan St Giles ar gyfer Addysg Grefyddol a Datblygu Ffydd. Cyn hynny fe fu, am 19 blynedd, yn Arolygydd/ymgyngorydd Addysg Grefyddol ar gyfer Gogledd Ddwyrain Cymru (Conwy, Sir Ddinbych a Sir y Fflint), ac ar gyfer Wrecsam am 5 mlynedd yn ogystal. Yn ystod y cyfnod hwnnw bu hefyd yn Brif Arholwr CBAC ar gyfer TGAU mewn Astudiaethau Crefyddol (Spec B). Ef oedd y mentor arweiniol yng Nghymru ar gyfer prosiect AtGyfnethu Llywodraeth Cymru a'r Swyddfa Gartref, ac fe'i penodwyd hefyd yn Brif Safonwr ar gyfer y rhaglen 'Central Mid' yn CA3, a gwblhawyd ym Mehefin 2012. Bu'n aelod o PYCAG o 1992 tan 2012, a gwasanaethodd fel ei Gadeirydd am sawl blwyddyn. Mae wedi bod yn gysylltiedig â ChCYSAGauC ers ei dechreuad, a bu'n Ysgrifennydd cyntaf y Sefydliad Astudiaethau Crefyddol (IRS) am bum mlynedd. Gwasanaethodd hefyd fel Is-Gadeirydd a Chadeirydd. Er ei fod wedi ymddeol, mae Gavin Craigen yn dal ymlaen â'i gysylltiadau â materion AG drwy GYSAG Sir Ddinbych, fel aelod o Fwrdd Cyngor AG Cymru a Lloegr, a hefyd fel Cadeirydd Pwyllgor Gwasanaethau Crefyddol Gwasanaethau 'Addysg Gristnogol ac RE Today'.

Gavin Craigen (Denbighshire SACRE, REC representative)

Gavin Craigen retired in December 2012 from his post as Director of St Giles' Centre for Religious Education and Faith Development. Prior to that he was for 19 years Inspector/advisor for Religious Education for North East Wales (Conwy, Denbighshire and Flintshire) and for Wrexham for 5 years too. During that time he was also Chief Examiner for WJEC Religious Studies GCSE (Spec B). He was lead mentor in Wales for the Welsh Government and Home Office REsilience project, and was also appointed as Chief Moderator for the KS 3 Central Mid programme that was completed in June 2012. He has been a member of NAPFRE from 1992 to 2012, and served as its Chairperson for several years. He has been involved with WASACRE since its inception and was IRS first Secretary for five years. He has also been Vice Chair and Chair. Although retired, Gavin Craigen continues his involvement in RE matters through Denbighshire SACRE, as a member of the Board of the RE Council of England and Wales, and also as Chair of the Religious Services Committee of Christian Education and RE Today Services.